siin, kui ka veel enam Tartus, kuhu perekond a. 1864 ühes ajalehega siirdus, eesti keelde toimetanud suure hulga jutukesi ja jutte. Neist kõige kuulsamaks sai »Ojamölder ja temma minnia« (Tartus, 1863), kuna seda võeti algupärasena.

Tartus kujuneb Jannsenite leht varssi pea kogu Eesti kultuuriliseks keskuseks. Rahvuslikud aated, mida seni ainult vargsi külvatud, hakkavad ikka enam tungima esile, tundes enda taga juba laiemate rahvakihtide jõudu, mille uued tulunduslikud reformid vabastanud. Sellest lootusrikkast õhkkonnast kantud ja innustatud, algab K. kirjutama eestikeelseidki luuletusi jne., ning ka muidu, oma nooruse tipule jõudnud, elab ta need ca 10 Tartu-aastat õige intensiivselt — nii isikuna kui kirjanikuna ja haridustegelasena. Oma seisukoha ja töö tõttu isa abilisena puutub ta kokku laiade rahvaringidega kui ka selleaegsete haritlastega, saades ja veel enam ise edasi levitades vaimlisi ja isamaalisi aateid ning vaimustust. Pea on ta kirjavahetuses väga mitme silmapaistva tegelasega, nagu Reinwald, Jakobson, Kreutzwald (1867—73) j. t. Eriti Kreutzwald'i vabamõtteline ja lai silmaring aitab palju kaasa K. seesmiseks arenguks, moodustades hea vastukaalu ta isa pietistlikule kitsusele ja sentimentaalsele maitselabasusele. K. vastuvõtlik ja elav vaim ja kaua paisus hoitud, nüüd viimaks süttinud tugev elukirg tõstavad ta nii varssi esimeseks ja silmapaistvamaks haritud eesti naiseks, kes ümbritsetud kaasaeglaste imetluse ja austusega. Eriti 1869. a. laulupidu ajal ja pärast seda on ta isik oma mõjuvõimsa sädeluse tipul, »Emajõe ööpiku« esimese eesti luuletajanna aukrooniga tähistatud. Ka väljaspoole Eestit kandub ta kuulsus — nii eriti Jannsenite perekonna Soomereisi ajal (1871). Kuid selle välissäraga ei käi mitte koos ka isiklikkude elunõuete tarviline rahuldus. Plikapõlvest peale on K. olnud oma isa »palgata töölojus«, töö kohustuste koorma tõustes viimaks nii suureks, et nõrk terviski varssi enam sellele vastu ei pea, rääkimata hingelisest ühekülgsusest ja ülepingutusest. 70-ndate aa. alguses toob see kõik kaasa võrdlemisi äkilise murrangu: pettunud seniseis armutaotlusis (näit. »Uusi Suometar'i« toimetaja A. Almberg-Jalava'ga), naitub »kirjaneitsi« saksastunud lätlase Eduard Michelsoniga, kellega teda ei seo mingid ühised vaimlised huvid (1873). Arusaadavalt ei või see abielu rahuldada K.-t, seda enam, et mees, sõjaväe-arst, ta viib endaga Kroonlinna võõrasse ja vaimuvaesesse kasarmu-õhkkonda. Nii algavad pikad kannatusaastad, täis kojuigatsust ja üksindustunnet, hiljemini ka füüsilisi valusid. Aa. 1876—79 tehtud välismaa teekond (mees on stipendiaadina Breslaus, Viinis j. m.) ei suuda tuua parandust. Kodumaal puhkenud tülid (Jannsen, Jakobson j. t.) kui ka üldine reaktsioon eesti avalikus ja kultuuri elus aitab kaasa kannatuste suurenemiseks. 30. VII 1886 sureb K. viimaks pika ja piinarikka vähjatõve ohvrina. Kolmest lapsest suri esimene Hans Woldemar noorena, tütred Hedvig ja Anna on kasvanud täiesti saksa vaimus, — ema oli juba liiga väsinud neid kasvatama eestlasiks.

K. tähtsus eesti kultuuriloos on väga mitmekülgne. Juba ainult oma isikuga, vaimuka, võluva ja innustava naisena on ta eesti haridus- ja rahvusasja heaks palju mõjunud, nii kodumaal kui väljaspoolgi: nii Soomes, kus ta oli kirjavahetuses mitmega, olles meie esimesi tähtsamaid hõimutegelasi, samuti Ungaris ja Saksas (W. Schott, vt. teda). Võib olla peame K.-le osa tänu võlgnema ka Kreutzwald'i »teise nooruse« eest. Ja peale kõige on K. isiklik saatus muutunud nagu sümboliks kogu meie ärkamisaja lühikesele hõiskavale ilutsusele ja sellele järgnevale raskele pettumusele. Omal otsekohesel leivatöö alal, ajakirjanikuna — sest selleks peab ju ta neiupõlve ülejõukäivat tööd nimetama — ei võinud ta muidugi ajada mingit oma isa omast palju erinevat politikat, kuid igatahes on tal teened ka sel alal vähemalt rahvavalgustajana ja rahvustunde äratajana. Sama rahvavalgustuslik tähtsus on peaasjalikult ka ta tõlgitud ja eestipärastatud juttudel, kuna nende kunstiväärtus on üsna hõre, samuti nagu ta paaril enam algupärasel sellelaadilisel tööl »Ainuke«, »Enne ukse lukutamist«, mõlemad ilm. a. 1868 »Eesti Post. Jututoas«; »Liisu«, ilm. 1878 »E. Post. Lisalehes«. Ka tema näidendid on peaaegu ainult teeavajatena huvitavad, olles eesti esimesed: nii a. 1870 Th. Körneri »Der Vetter aus Bremen« järgi eestipärastatud külajant »Saaremaa onupoeg« (II tr. 1881) ja sellest mitte palju paremad algupärased »Särane Mulk ehk sada vakka tangu soola« (ilm. Tartus, 1872), »Kosjakased« (1875) ja »Kosjaviinad« (1880?, mõlemad viimased trükis ilmumata). Nende dialoog on küll paiguti üsna rahvapärasena huvitav, kuid psühholoogiline alus hõre ning kujud šabloonilised, kuigi ei saa ka neis salata juba teatavate rahvuslikkude tüüpide taotlust. — Kuid mitte üksi meie esimene näitekirjanik, vaid ka esimene teatritegelane on K., kuna just tarve kohaste tükkide järgi on ajanud teda neid ise soetama: »Saaremaa onupojaga« alustatakse Tartus a. 1870 esimene eesti näitelava, näitejuhiks K. ise, näitlejaiks ta vennad ja muud üliõpilased.